

plica en § 3d.

Fins avui és mot d'ús general: pron. *trúi* a les Illes i a la meitat NE. del català or., *trúil* en val., cat. occid., ross., i la meitat del cat. or. (dreta del Llobregat i Alt Emp.): el límit entre *l* i *í* coincideix amb la partió entre l'Emp. i Garrotxa, de manera que encara diuen *truy* a Lledó, esq. del Fluvià, sota la M. de D. del Mont, ja quasi empordanès (BDLC XII, 236); a les Illes fins a Eiv.: «*truy*: almazara» (PzCabr.). En el P. Val. designa no sols l'aparell sinó també la caseta de vinya on instal·len el trull, al peu mateix de les rases i ceps: *Trull del Moro*, molt anomenat en el Camp de Morvedre; *El Trull* partideta de Puçol: «és un paratge que hi tenia *trúil* pa fer raïm» Mislata (1962).

Per al conjunt de l'evolució romànica de TORCULUM i els seus derivats, podem remetre a la seva exposició en l'article ESTRUJAR del DCEC/DECH. El fet més notable és la molt antiga transposició que en tots ells va sofrir la R, passant al començament de la síl·laba, a combinar-s'hi amb la T: TORCULUM > *TRÖCLU; no és, però, que això sigui un fet ben excepcional: veg. els molts testimonis que n'he aplegat a propòsit de TRUJA i de TROS.

Però en els casos presents hi ha com a extraordinari la data molt antiga, en què s'hagué de produir la transposició: en TROCA, en *trossar*, en *préssec* etc. la data de la transposició hagué de ser bastant moderna, de manera que ja no es va sonoritzar la -c-, com es queia a una sorda recolzada en R, i tampoc se sonoritzà la -s- en *trossar*, *préssec* etc. En canvi ací ja devia estar consumada la transposició *TROCLU abans del període de sonorització de les cons. intervocàliques, d'on l'evolució OKL > ogl > oyl > uol > ul. Igual en les llengües romàniques veïnes, almenys fr., oc. i cast. (aquí -CL- > y(l)- > -j-); GdDiego voldria explicar-ho per influència del gr. *τροχός* 'roda': arbitrari, més aviat seria el de TROCHLEA el qual sí que ja s'hi acostava més pel sentit i la forma.

Per més que això hi pogué ajudar, no crec que en el cas present fos el mòbil principal, sinó la diferent estructura del grup: que aquí era triple -RCL- i per tant empenyí més fortament que en els altres casos; ja la -l- tendeix a dissimular la -R- adjacent també en casos com CIRCULUS > *cescle*, *celcle*, *cecclle*, SARCULARE > *salclar* > *sauclà*; veg. els exs. que n'aplego en el DECH (v, 279a), a propòsit del cast. *sobejo* (tot i que en *sobejo* la formació pot ser diferent); aquesta empenya dissimilant, féu passar, doncs, TORCLU a TROCLU des de molt antic.

Davant -CL- l'evolució fonètica de la ò fou normal: diftongació *truoł*, després reduït a *trul* en català; *trueil* > *tröl* en francès; *truoł*/*truel* en llengua d'oc, després amb les acostumades simplificacions del diftong en els diversos dialectes occitans: p. ex. reducció a e a l'alt Llgd.: en el parlar fronterer de Vingrau, ja diuen *treł* = fr. *treuil*, cat. *trull* (1960).

A les Illes *trull*, a causa del tràit de la màquina, ha pres el sentit de 'soroll, xivarri'; cf. Spitzer, *LexikK*, 134; és possible i fins probable que el cast. TRULLA 'bulla y ruido de gente' (una mica ajargonat) fos man-

llevat del cat.; veg. l'article del DCEC/DECH. Allà ja en cito exs.: «aquell *trui* que no s'acabava mai», Ruiz i Pablo, «vés a fer *trui* a una altra banda», GCorrès (allí cites completes); «jo, que en notar el *trull* m'hi havia acostat, no me vaig adonar d'aquella retirada, i vaig quedar tot sol», «tenia absoluta precisió de conversar amb ella: amb el *trull* l'he perduda de vista, i ara em serà impossible...», Ll. Vilallonga (*Bearn* I, vii, 65; II, vii, 177); «amos i madones, / fadrines i allots, / allà se ficaven / cercant què era allò: / i fent alulea, / *truiet* i bogiot, / xerraven, cridaven / sense to ni so», PdAPenya (*Po. Pop.*, p. 55).

Trullar m., V. les cites ribag. supra, i dues de barceloneses de 999 i 1075 en *AlcM*. En forma castellana, en algun punt dellà Xúquer: a Palomar m'expliquen que el lloc també dit *El Dau* o *El Colomet* «era un *truğál*» (1962). *Trullar* v. [1523] «los dits pobladors tinguen obligació de *trullar* y prempsar les olives en la almàcera del senyor» Dénia, 1611 (*DAG.*); també sembla això en un doc. de 1602 del Capbreu pall. de Rialb (67f^o), cf. TRILLAR; 'moure la màquina del trull': «El cavall, més endins, *truiava* pausadament, fent rodar el *rułłó*», JRosselló (*Manyoc*, 31).¹ «Mola que àsens fan rodar ---; mola de *trullar* olives: mola oleària», OPou (*ThPu.*, 215). *Trullador*. *Trullaire*. *Truller*. *Truller*. *Trullola* [1507, Busa-N.]: «*trullola* hon marxen raïms, lacusculus», Busa-N.; *trullol* [Trempe, *DAG.*]. *Trullós*; *trullosamente*. *Atrullar*. *Entrullar*. *Retrullola*. Per a un altre mot *trull*, V. *traüllar* (TAFULLA).

¹ Encara que a Mallorca el *trull* estigui desbancat per l'arabisme *tafona*, s'hi conserva, doncs, el derivat verbal; i l'abstracte corresponent «*truiada* o *trullada*: cada premsada de pasta d'oliva que fan a la tafona per extreure-li l'oli», JnRosselló (*Ruralisme*, p. 106).

Trulla 'remolí', V. *toll*

TRUM, 'fosc, tenebres'. Mot a penes català, del qual no sé altra aparició en textos catalans que en el *Torcimany* d'Aversó (1466.12, 125.4). Però ben documentat en oc. ant. *trum* adj. 'fosc, tenebrós' i subst. 'tenebres', sengles exs. en poesies del S. XIV, en PSW VIII, 513-4 i n'hi ha algun més que no tinc a mà. Ja vaig donar-ne l'etimologia cèltica en el DCEC/DECH, s. v. TOLLO, n. 11: ky. *trwm* «gravis, tristis, maestus», còrn. *trom*, bretó *troum* id., irl. ant. *tromm* 'feixuc, premedor', derivats de l'arrel ieur. TRUD- 'destreñer, angoixar, aclaparar' (ll. *trudere*, irl. *troscaim* 'jo dejuno'), suposen un paleo-cèltic *TRUDSMOS, d'on gàl·lic *TRŪMOS, amb reducció de -DSM- > -M- i prolongació conseqüent de la vocal; cf. l'evolució semàntica del cast. *lóbrego*.

Potser pertany a la mateixa arrel o una de paral·lela el lit. *drūmstus* 'tèrbol', *drūmsti* i *sudrūmsti* 'enterbolir, torbar'. Altrament sembla que en gascò *trum* es va alterar per contaminació de *escur*, com si fos *escurum*, i prov. *calabrum* 'penombra capvespral', d'on *crum* (Gers, Agén) m. «nuage épais» (Palay), *crumous*